

Nr 39.

Av herr **Petrén, Alfred**, om höjning av skolläkarnas arvoden.

Sedan såväl 1922 som 1923 års riksdag beslutat nedsättning i arvodena åt skolläkarna, ingav svenska skolläkarföreningen i juni 1923 en skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om löneroglering. I denna skrivelse framhållles, hurusom den löneroglering, som genomfördes vid 1920 års riksdag, därvid dyrtidstilläggen borttogos i samband med att arvodena höjdes — de fasta från förutvarande 150 kr. för läkare vid allmänt läroverk till 500 kr. och från förutvarande 100 kr. för läkare vid real- eller samskola till 300 kr. samt de rörliga från förutvarande 2 kronor pr år och lärjunge till 4 kronor pr år och lärjunge — i själva verket innebar en reduktion av den då utgående sammanlagda ersättningen. Detta framgår av nedanstående ur nämnda skrivelse hämtade tablåer:

Avlöning för skolläkarne år 1920.

Läroverk	Antal lärjungar	Arvode	Dyrtidstillägg	Summa	I kronor pr lärjunge. Med dyrtidstillägg
Högre allm. lärov.	800	1,750	2,127	3,877	4.85
	600	1,350	1,903	3,253	5.42
	400	950	1,339	2,289	5.72
	200	550	775	1,325	6.62
Real- och samskola	500	1,100	1,551	2,651	5.32
	300	700	987	1,687	5.62
	200	500	705	1,205	6.02
	100	300	423	723	7.23

Skolläkarnas avlöning enl. 1920 års riksdagsbeslut.

Läroverk	Lärjungeantal	Arvoden	Per lärjunge per år
Högre allm. lärov.	800	3,700	4.63
	600	2,900	4.83
	400	2,100	5.25
	200	1,300	6.50
Real- och samskola	500	2,300	4.60
	300	1,500	5.00
	200	1,100	5.50
	100	700	7.00

Efter anförande av dessa m. fl. tablåer uttalas uti skolläkarföreningens ifrågavarande skrivelse, att löneregleringen, trots den reduktion den innebar, mottogs med tacksamhet, då man ej kunde tänka sig, att detta riksdagsbeslut skulle innebära en tillfällig dyrtidsanordning.

Så blev emellertid fallet, i det att riksdagen, på förslag av Kungl. Maj:t, år 1922 beslöt det rörliga arvodets minskning till 3 kronor per år och lärjunge samt år 1923 till allenast 2 kronor per år och lärjunge, varmed det sålunda utgått från och med den 1 juli 1923. I vilken avsevärd grad skolläkarnas arvoden blivit minskade från 1920 framgår av en jämförelse mellan den här ovan först anförda tablåen och nedanstående tablå:

Skolläkarnas avlöning enl. 1923 års riksdagsbeslut.

Läroverk	Antal lärjungar	Arvoden	Per lärjunge
Högre allm. lärov. . . .	800	2,100	2.63
	600	1,700	2.83
	400	1,300	3.25
	200	900	4.50
Real- och samskola . .	500	1,300	2.60
	300	900	3.00
	200	700	5.50
	100	500	5.00

Slutligen framhålles uti skrivelsen, hurusom den lönereglering, som av 1920 års riksdag beslöts för folkskoleseminariernas läkare och vilken var likartad med den för de allmänna läroverkens läkare beslutade, alltjämt fått äga bestånd.

Skolöverstyrelsen, som den 31 augusti 1923 avgav utlåtande över denna skolläkarföreningens skrivelse, fann framställningen värd att vinna beaktande. Den yttrade härom bl. a. följande:

»Det arvode, som jämlikt innevarande års riksdags beslut utgår till skolläkarna vid de allmänna läroverken, överstiger det före år 1921 utgående arvodet endast så tillvida, att det fasta arvodet nu är vid de högre allmänna läroverken 350 kronor och vid realskolor 200 kronor större än samma arvoden voro före år 1921. De rörliga arvoden åter utgå nu efter samma grunder som före år 1921. För ett stort antal skolläkare torde emellertid arvodet nu faktiskt understiga det förut utgående arvodet, emedan numera intet dyrtidstilllägg utgår å ifrågavarande arvoden. Huru förhållandena i detta avseende gestalta sig belyses av efterföljande tabell.

1	2	3	4	5	6	7
Läroverk	Lärjunge- antal	Arvode före år 1921	Dyrtidstillägg enl. av 1923 års riksdag an- tagna grunder å avlönings- belopp i kol. 3	Summa av beloppen i kol. 3 och kol. 4	Arvode enl. 1923 års riksdags- beslut	Skillnad mellan be- loppen i kol. 5 och 6
		Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Högre allm.	800	1,750	647	2,397	2,100	297
lärov. . .	600	1,350	499	1,849	1,700	149
	400	950	351	1,301	1,300	1
	200	550	203	753	900	— 147
Real- el. sam-	500	1,100	407	1,507	1,300	207
skola . .	300	700	259	959	900	59
	200	500	185	685	700	— 15
	100	300	111	411	500	— 89

Om 1920 års avlöningsbestämmelser nu varit gällande, skulle dyrtidstillläggsberättigade skolläkare vid 27 högre allmänna läroverk med minst 400 lärjungar och vid 16 real- eller samskolor med något mer än 200 lärjungar hava erhållit större avlöning än för närvarande. I fråga om antalet till dyrtidstillägg berättigade skolläkare får överstyrelsen hänvisa till en av överstyrelsen år 1919 företagen undersökning, för vilken överstyrelsen redogjort i underdånig skrivelse den 13 november 1919 angående anslag till avlöning av skolläkare. Av nämnda undersökning framgick, att ungefär $\frac{2}{3}$ av hela antalet skolläkare år 1919 uppburo fullt dyrtidstillägg. Det torde därför kunna förväntas, att om skolläkarna nu haft rätt att erhålla dyrtidstillägg, skulle även för närvarande omkring $\frac{2}{3}$ av hela antalet skolläkare trots bestämmelserna om det maximibelopp, varå dyrtidstillägg utgår, komma att uppbära fullt dyrtidstillägg å läkarearvodet.

Av det anförda framgår omedelbart, att vid icke få läroverk skolläkaren för närvarande faktiskt uppbär mindre avlöning än han skulle hava fått, om den år 1920 företagna löneregleringen aldrig kommit till stånd. Då det icke finnes möjlighet att genom personliga dyrtidstillägg bereda skolläkarna gottgörelse för den ifrågavarande inkomstminskningen, synas åtgärder böra vidtagas för att i framtiden skolläkarna må uppbära en mot deras arbete bättre svarande avlöning än det för närvarande kunnat givas dem.

Härvid tillåter sig överstyrelsen även att i underdånighet erinra om att, såsom i skolläkareföreningens skrivelse framhålles, läkarna vid folkskoleseminarierna alltjämt uppbära den dem av 1920 års riksdag beviljade avlöningen oavkortad.

Till underlättande av en jämförelse mellan seminarieläkarnes arvoden och arvodena till läkare vid allmänna läroverk hava i nedanstående tabell sammanförts arvodena före år 1921 och de av de två senaste riksdagarna fastställda arvodena.

Befattningshavare	Årsarvode före år 1921 oavsett dyr- tidstillägg	Årsarvode enligt av 1922 års riksdag fastställda bestämmelser	Årsarvode enligt av 1923 års riksdag fastställda bestämmelser
	Kr.	Kr.	Kr.
Skolläkare vid h. allm. lärov. med 800 lärjungar	1,750	2,900	2,100
» » » » » 500 »	1,150	2,000	1,500
» » » » » 200 »	550	1,100	900
» » realskola med 500 lärjungar . . .	1,100	1,800	1,300
» » » » 300 » . . .	700	1,200	900
» » » » 100 » . . .	300	600	500
Läkare vid enkelseminarium	550	1,400	1,400
» » » » med studentklass . .	650	1,800	1,800
» » dubbelseminarium	900	2,400	2,400

Tablån visar enligt överstyrelsens mening oförtydligt, att skolläkarne vid de allmänna läroverken blivit tillbakasatta i jämförelse med seminariernas läkare. Före år 1921 hade till exempel de största läroverkens läkare ungefär dubbelt så stort arvode som en läkare vid ett dubbelseminarium, medan för närvarande den senare har högre avlöning än någon skolläkare vid landets läroverk. Och vidare var till exempel en skolläkare vid högre allmänt läroverk före år 1921 i avlöningshänseende åtminstone jämställd med en seminarie-läkare vid ett enkelseminarium. Enligt de senaste fastställda bestämmelserna är det endast skolläkare vid högre allmänna läroverk med bortåt 500 lärjungar, som nå upp till de lägst avlönade seminarieläkarnas avlöningsnivå.

De omständigheter, för vilka här redogjorts, synas överstyrelsen böra föranleda en återgång till de avlöningsbestämmelser, som av 1922 års riksdag fastställdes och som, enligt vad redan anförts, av överstyrelsen i överstyrelsens förberörda underdåniga skrivelse den 31 augusti 1922 förutsattes skola gälla även för innevarande budgetår. Med på så sätt utgående arvoden skulle, såsom av den senast anförda tablån omedelbart torde framgå, läkare vid de båda olika slag av läroanstalter, som här bragts på tal, få sina avlöningar tämligen rättvist avvägda i förhållande till varandra.

Överstyrelsen anser sig sålunda böra förorda, att det rörliga arvodet till skolläkarna vid de allmänna läroverken för budgetåret 1924—1925 måtte utgå med 3 kronor för varje närvarande lärjunge.»

I 1924 års statsverksproposition anförde departementschefen, att arvodet till skolläkarna vid de allmänna läroverken under de senaste åren undergått en avsevärd minskning, men förklarade sig icke för det dåvarande hava anledning ingå på spørsmålet, huruvida det till nämnda läkare utgående arvodet kunde anses utgöra en skäligen ersättning för deras arbete eller icke, då förhållandena tvingade till synnerlig återhållsamhet i fråga om att föreslå ökade utgifter.

I skrivelse den 30 augusti 1924 har skolöverstyrelsen med åberopande av de i den här ovan refererade skrivelsen anförda skälen ifråga om skolläkarnas arvoden ånyo föreslagit en återgång till de av 1922 års riksdag fastställda avlöningsbestämmelserna, »genom vilka läkarna vid de allmänna läroverken och vid folkskoleseminarierna skulle få sina avlöningar tämligen rättvist avvägda i förhållande till varandra». Skolöverstyrelsen förordade sålunda, att det rörliga arvodet till skolläkarna vid de allmänna läroverken för budgetåret 1925—1926 måtte utgå med 3 kronor för varje närvarande lärjunge, och hemställde, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till dessa arvoden anvisa ett extra förslagsanslag å 90,000 kronor.

I årets statsverksproposition yttrar vederbörande departementschef rörande denna fråga, att då statsutgifterna alltjämt måste så vitt möjligt begränsas, finner han sig vid anslagets beräkning böra utgå från nu gällande grunder. I enlighet härmed har Kungl. Maj:t stannat vid att av riksdagen till ifrågasvarande ändamål för budgetåret 1925—1926 begära ett extra förslagsanslag å 60,000 kronor.

Har man tagit del av de här ovan anförda tabläerna och av vad skolöverstyrelsen i den refererade skrivelsen anført, synes det emellertid knappast kunna förnekas, att skolläkarnas arvoden blivit reducerade starkare än vad som kan anses rättvist och billigt, och uppenbart är, att goda skäl tala för skolöverstyrelsens förslag om återgång till 1922 års beslut i frågan.

Jag får fördenskull — i anslutning till vad skolöverstyrelsen förordat — hemställa,

att riksdagen måtte besluta att till ersättning åt skolläkare vid allmänt läroverk med 3 kronor för varje under höstterminen 1925 vid läroverket närvarande lärjunge anvisa för budgetåret 1925—1926 ett *extra* förslagsanslag å 90,000 kronor.

Stockholm den 18 januari 1925.

Alfred Petré.

